

การพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
การสอนภาษาจีน ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา
ของนักศึกษาวิชาชีพครู วิชาเอกการสอนภาษาจีน*

THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL TO ENHANCE
LANGUAGE TEACHING CAPACITY BASED ON COGNITIVE
APPRENTICESHIP FOR TEACHER PROFESSIONAL STUDENTS
IN CHINESE LANGUAGE TEACHING MAJOR

จันทร์จิรา ชัยภมรฤทธิ์,
Janjira Chaipamornrit
เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ,
Ketsaraphan Punsrigate Khongjaroen
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน,
วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
Program in Curriculum and Instruction,
School of Education University of Phayao
E-mail : janjira_panya@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีน ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาของนักศึกษาวิชาชีพครู วิชาเอกการสอนภาษาจีน โดยใช้ขั้นตอนการศึกษา 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ข้อความที่เกี่ยวกับแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาและการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนของนักศึกษาวิชาชีพครู วิชาเอกการสอนภาษาจีน ขั้นที่ 2) การสังเคราะห์ข้อความรู้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ขั้นที่ 3) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

---

* Received 14 May 2021; Revised 27 June 2021; Accepted 29 June 2021

การสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา ขั้นที่ 4) การจัดทำเอกสารและสื่อประกอบรูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา และขั้นที่ 5) การตรวจสอบและประเมินรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา (ก่อนการทดลองใช้)

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาของนักศึกษาวิชาชีพรู วิชาเอกการสอนภาษาจีน ควรใช้การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เรียนรู้จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติของตัวแบบ การกำหนดภาระงานที่เพิ่มความซับซ้อน และหลากหลายที่สะท้อนผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีการพัฒนาดตนเองต่อเนื่องไป โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน เป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1) ขั้นการจัดเตรียมของครู (ดำเนินการก่อนการจัดการเรียนการสอน) และระยะที่ 2) ขั้นผู้เรียนสร้างความรู้ (ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน) ซึ่งมีอยู่ 8 ขั้นตอน คือ 1. ผู้สอนดำเนินการสอนทฤษฎีและเนื้อหาสาระ 2. ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลและสรุปความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย 3. ผู้เรียนออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีครูและตัวแบบช่วยให้คำแนะนำ 4. ผู้เรียนสะท้อนเนื้อหาสาระและทักษะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 5. ผู้สอนเตรียมตัวผู้เรียนในการปฏิบัติการสอนในสถานปฏิบัติการจริง 6. ผู้เรียนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ไปใช้สอนจริง 7. ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้และสะท้อนการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ 8. ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเองตามสภาพจริง

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนการสอน, เสริมสร้างสมรรถนะ, การฝึกหัดทางปัญญา, นักศึกษาวิชาชีพรู, การสอนภาษาจีน

Abstract

This article aimed to develop teaching model to enhance Chinese language teaching performance through cognitive apprenticeship of pre-service teacher studying in Teaching Chinese program by following the 5 steps : 1. Studying and analyzing theories and concepts relating to cognitive apprenticeship and the enhancement of Chinese teaching performance, 2. Synthesizing knowledge in order to be the conceptual framework of teaching model development, 3. Developing teaching model for enhancing Chinese

language teaching performance through cognitive apprenticeship, 4. Creating teaching materials in order to enhance Chinese language teaching performance of pre-service teachers through cognitive apprenticeship, and 5. Checking and evaluating the constructed teaching model before try-out.

The results were as follows;

The teaching model for enhancing Chinese language teaching performance of pre-service teachers should focus on problem-based learning and observational learning. In addition, giving various complex tasks and responsibilities, regarded as learning outcome reflection, can promote learners' knowledge and understanding, leading to self-development. Learning management was divided into 2 phases: phase 1: teaching preparation (it should be conducted before teaching), phase 2: constructing knowledge (it should be conducted in classroom teaching) consisting of 8 following steps: 1. Teachers teach contents and related theories to learners, 2. Learners collect and summarize information, 3. Learners design lesson plans by following teachers' advice and model, 4. Learners reflect their lesson plan's contents, 5. Teachers prepare learners for their school practicum, 6. Learners use their lesson plan in real situations, 7. Learners summarize their learning outcome and reflect their learning, both in theoretical and practical aspects, and 8. Learners evaluate their learning outcome based on authentic assessment.

Keywords : Teaching Model, Enhancement of Teaching Performance ,
Cognitive Apprenticeship, Pre-service Teachers, Chinese Language

บทนำ

รัฐบาลไทยเองได้กำหนดให้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศภาษาที่สองสำหรับคนไทย จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการรู้ภาษาจีนย่อมมีประโยชน์อย่างยิ่ง คนที่สามารถใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารได้คล่องแคล่ว ก็เท่ากับมีเครื่องมือชิ้นสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ การประกอบอาชีพ การขยายโอกาสทางธุรกิจ และการศึกษาหาความรู้ในวิทยาการแขนงต่าง ๆ ซึ่งจีนเปรียบเสมือนคลังภูมิปัญญาตะวันออกที่มีค่ามหาศาล (สุภิญญา เรือนแก้ว, 2560) นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาด้านภาษาจีนให้ครอบคลุมทุกด้าน และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยให้สามารถผลิตนักเรียนที่มีความรู้ภาษาและวัฒนธรรมจีน มีทักษะภาษาจีนในระดับที่ใช้ได้จริง เพื่อใช้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้อย่างดียิ่ง โดยได้ประกาศจัดตั้งสถาบันภาษาจีน เป็นกลุ่มภายในสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) โดยมีหลักการและภารกิจ คือ

1. ส่งเสริม พัฒนา และปรับปรุงหลักสูตร สารการเรียนรู้ แบบเรียน คู่มือครู การจัดการสอน สื่อการสอน และผลิตสื่อเสริมการสอนภาษาจีน
2. ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำข้อสอบวิชาภาษาจีน และการคัดเลือกเพื่อบรรจุครูภาษาจีน
3. ปรับพื้นฐานพัฒนาครูภาษาจีนให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถตามมาตรฐานครูภาษาจีน รวมทั้งช่วยพิจารณาถ่วงดุลองผลงานวิชาการให้แก่ครูภาษาจีนก่อนเข้าสู่กระบวนการนำเสนอเพื่อการเลื่อนวิทยฐานะ
4. สร้างข้อสอบเพื่อวัดระดับความสามารถด้านภาษาจีนตามกรอบมาตรฐานสากล เพื่อวัดผลความสามารถด้านภาษาจีนของนักเรียนเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน
5. ติดตาม ประเมินผล การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน
6. ส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
7. ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การสอนภาษาจีนกับหน่วยงานของรัฐและของเอกชน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
8. สรรหาและติดตามดูแลครูเจ้าของภาษา (ครูอาสาสมัครชาวจีน) ที่มาสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นผลมาจากโครงการความ

ร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (Hanban)

9. ปฏิบัติงานตามที่คณะทำงานยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน มอบหมาย หรือให้ข้อเสนอแนะ

10. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ดังจะเห็นว่าในระดับภาคการศึกษาขั้นพื้นฐานเอง ก็ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาจีน ด้วยเหตุนี้ การจะพัฒนาระบบการเรียนการสอนภาษาจีนนั้น ปัจจัยสำคัญประการแรก คือ การพัฒนาครูผู้สอนภาษาจีนให้มีคุณภาพ ให้มีทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความสามารถด้านการสอน โดยการจัดการองค์ความรู้ที่จะสอนอย่างมีคุณภาพ ทั้งในแง่การพัฒนาความรู้ในเนื้อหาสาระของวิชาที่จะสอนอย่างลึกซึ้ง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการอบรมสั่งสอนที่พัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย สุขภาพจิต เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีระบบ การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ มีการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้ และมีการวัดและประเมินคุณภาพผู้เรียนจากผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (สถาบันภาษาจีน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, น. 13)

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยสร้างเสริมสมรรถนะการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาเอก การสอนภาษาจีน ที่เมื่อจบการศึกษาออกไปประกอบอาชีพในอนาคตเขาจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องตามหลักการและแนวคิดกระบวนการฝึกหัดทางปัญญา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและสร้างองค์ความรู้ได้โดยวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทางวิชาชีพครู ทักษะด้านการออกแบบการสอน การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาของนักศึกษาวิชาชีพครู วิชาเอกการสอนภาษาจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนของนักศึกษาวิชาชีพอครุ วิชาเอกการสอนภาษาจีน มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ข้อความที่เกี่ยวกับแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาและการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนของนักศึกษาวิชาชีพอครุ วิชาเอกการสอนภาษาจีน

- ขั้นที่ 2 การสังเคราะห์ข้อความรู้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน

- ขั้นที่ 3 การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

- ขั้นที่ 4 การจัดทำเอกสารและสื่อประกอบรูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

- ขั้นที่ 5 การตรวจสอบและประเมินรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา (ก่อนการทดลองใช้)

ผลการวิจัย

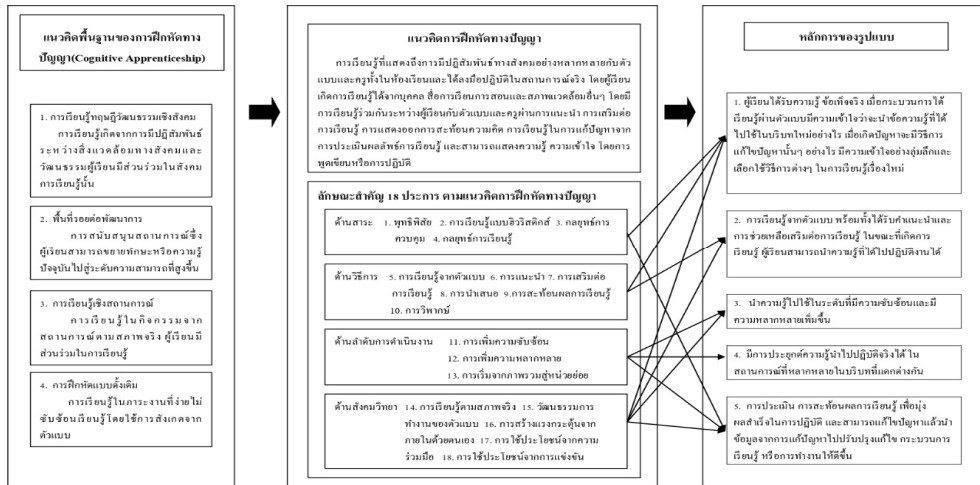
จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่นำเสนอ ปรากฏผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีน ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ วิชาเอกการสอนภาษาจีน ได้รูปแบบการเรียนการสอนโดยมีหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย

1) การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยจะเกิดขึ้นได้ดี หากผู้สอนดำเนินการสอนแบบฮิวริสติกส์ คือ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รวมทั้งฝึกกลวิธีในการเรียนรู้และควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) การเรียนรู้จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติของตัวแบบ พร้อมได้รับคำชี้แนะความช่วยเหลือ การเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาจากขั้นที่เป็นอยู่ ไปขั้นที่สูงขึ้น

3) การกำหนดภาระงานที่เพิ่มความซับซ้อนและหลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะไปตามลำดับ

4) การสะท้อนผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีการพัฒนาตนเองต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ

ภาพที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีน ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู วิชาเอกการสอนภาษาจีน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนนักศึกษา วิชาชีพรู วิชาเอกการสอนภาษาจีน ซึ่งประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจ การออกแบบการสอน และการจัดการเรียนการสอน ทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน และเจตคติต่อวิชาชีพรู มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นการจัดเตรียมของครู (ดำเนินการก่อนการจัดการเรียนการสอน) คือ

- 1.1 การคัดเลือกตัวแบบตามเกณฑ์
- 1.2 การเตรียมตัวแบบในการทำหน้าที่ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา
  - 1.2.1 กำหนดหน้าที่ภาระงานและบทบาทในการเป็นตัวแบบทำหน้าที่ ช่วยเหลือผู้เรียนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา
  - 1.2.2 ฝึกทักษะตัวแบบในการทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้เรียน (Scaffolding) ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา
- 1.3 วางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกับตัวแบบ

ระยะที่ 2 ชั้นผู้เรียนสร้างความรู้ (ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน) คือ

ก. ภาคทฤษฎี

2.1 ชั้นสังเกต : ผู้สอน (ตัวแบบด้านทฤษฎี) ดำเนินการสอนทฤษฎีและเนื้อหาสาระโดยทำหน้าที่เป็นตัวอย่างในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบฮิวริสติกส์ คือ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักการทำ ความเข้าใจ/การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและประสบการณ์เดิม และนำตัวแบบ (ด้านการฝึกปฏิบัติการ) ที่จะทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา มาช่วยให้ตัวอย่างการปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

2.2 ชั้นสรุปความรู้ : ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลและสรุปความรู้ด้วยตนเอง

2.3 ชั้นผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ : ผู้เรียนออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีครูและตัวแบบช่วยให้คำแนะนำและเสริมสร้างต่อการเรียนรู้

2.4 ชั้นผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ : ผู้เรียนสะท้อนความรู้ ความคิด และปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งเสนอแนวคิด แนวทางในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานต่อไป

ข. ภาคปฏิบัติ

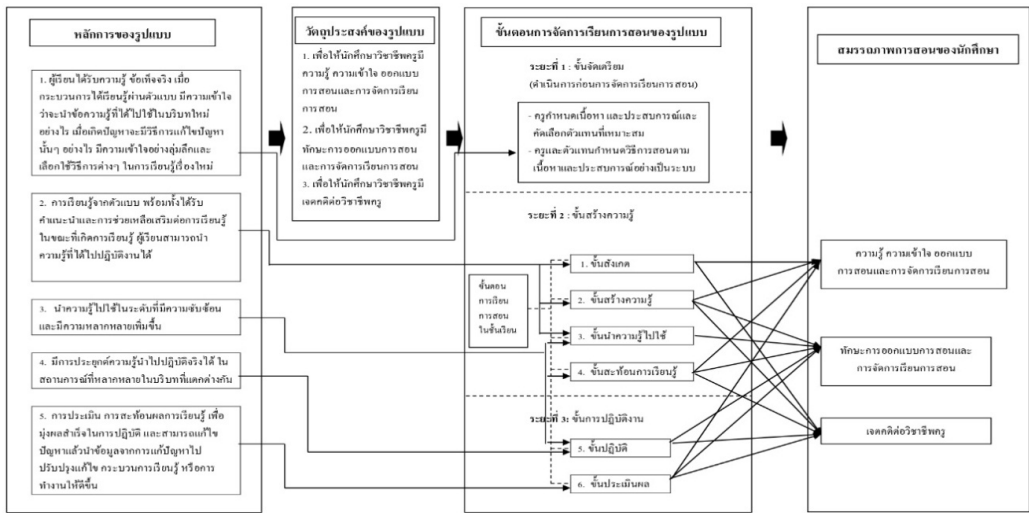
2.5 ชั้นเตรียมฝึกปฏิบัติ : ผู้สอนเตรียมตัวผู้เรียนในการปฏิบัติการสอนในสถานปฏิบัติการจริง (สถานศึกษา) และชี้แจงลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

2.6 ชั้นฝึกปฏิบัติการสอน : ผู้เรียนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ไปใช้สอนจริง โดยระหว่างสอนได้รับคำแนะนำและการเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบ

2.7 ชั้นสรุปผลการเรียนรู้ : ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้และสะท้อนการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ

2.8 ชั้นประเมินทักษะการเรียนรู้ : ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเองตามสภาพจริง

ภาพที่ 2 จากการสังเคราะห์หลักการของรูปแบบสู่ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบ

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมี 8 ขั้นตอน คือ

1. **ขั้นสังเกต** ผู้สอนดำเนินการสอนทฤษฎีและเนื้อหาสาระโดยทำหน้าที่เป็นตัวแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบฮิวริสติกส์ คือ การสอน โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก การทำความเข้าใจ/การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและประสบการณ์เดิมและนำตัวแบบ (ด้านการฝึกปฏิบัติการ) ที่จะทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา มาช่วยให้ตัวอย่างการปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีการจัดสถานการณ์ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะพื้นฐานด้านการสอนของวิชาชีพครูซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้นประสาทรับความรู้สึกต่าง ๆ และร่วมกันพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือปัญหานั้น ๆ ในด้านการสอนทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
2. **ขั้นสรุปความรู้** ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลและสรุปความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมายเป็นขั้นที่ผู้เรียนเรียนรู้จากตัวแบบโดยการชี้แนะ แนะนำหรือสังเกตพฤติกรรมกิจกรรมการเรียนรู้อ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความสำคัญของข้อมูลต่าง ๆ จากตัวแบบ การสังเกตกระบวนการต่าง ๆ ที่ตัวแบบปฏิบัติทักษะต่าง ๆ คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้
3. **ขั้นผู้เรียนนำความรู้ไปใช้** ผู้เรียนออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีครูและตัวแบบช่วยให้คำแนะนำและเสริมสร้างต่อการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันออกแบบและสร้างหลักการและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกแบบการเรียนการสอนเมื่อมีปัญหาสงสัย สอบถามและแก้ปัญหาตามคำแนะนำจากตัวแบบ

และผู้สอน เพื่อให้การออกแบบเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยตัวแบบจะต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างการกระทำและการคิด จึงเกิดการสร้างความรู้อย่างมีความหมายจากการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์และความคิด และให้ความหมายของความคิดรวบยอดตามความเข้าใจของผู้เรียนเอง เพื่อให้การออกแบบการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

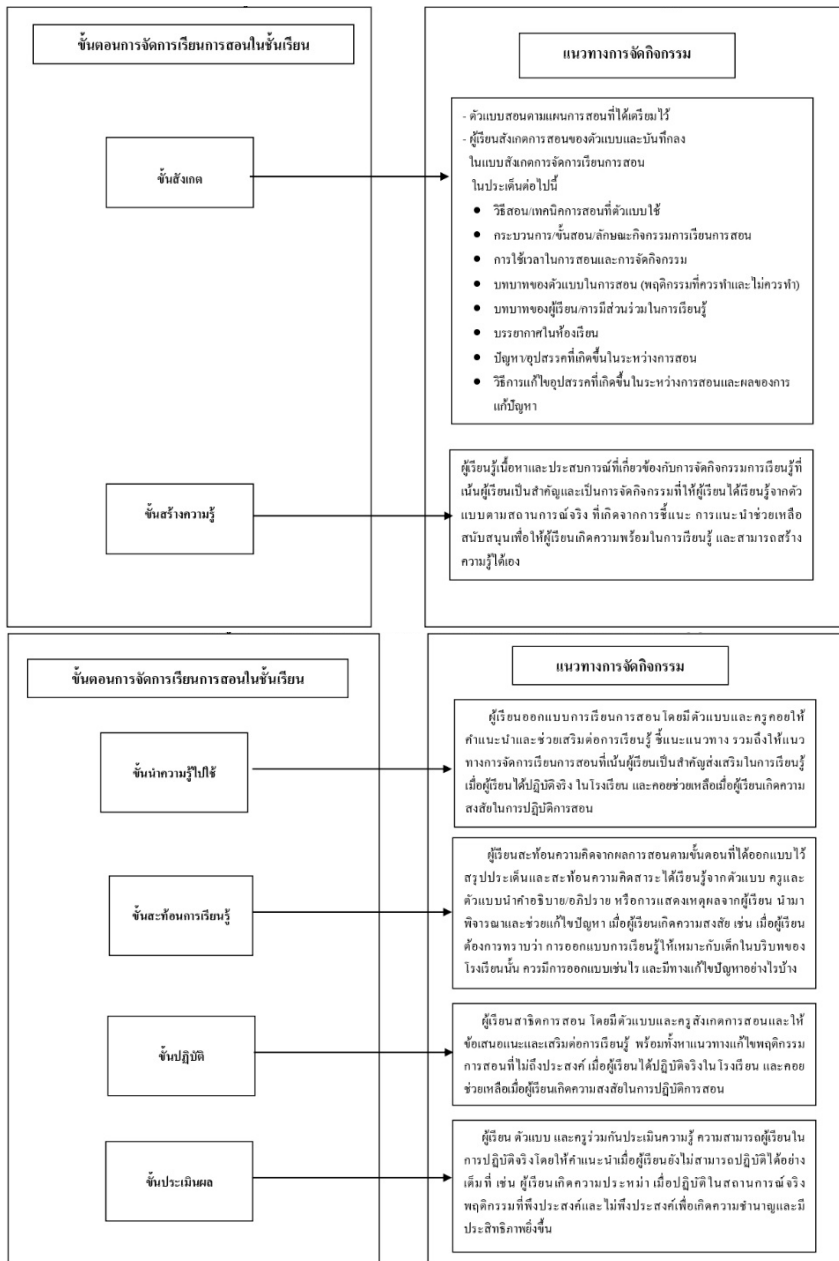
4. ขั้นผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ ผู้เรียนสะท้อนเนื้อหาสาระและทักษะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนสะท้อนความรู้ ความคิด และปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครูและตัวแบบร่วมวิพากษ์เพื่อพัฒนางานขั้นสะท้อนความคิดเป็นขั้นที่ผู้เรียนอภิปราย แสดงเหตุผลสนับสนุน หรือโต้แย้งตรวจสอบความคิดอธิบายความคิด โดยแสดงเหตุผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของตัวแบบและเปรียบเทียบกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาของตนเองและกลุ่มตัวแบบทำหน้าที่ผู้นำการอภิปรายและเป็นผู้ร่วมอภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งเสนอแนวคิดแนวทางในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานต่อไป

5. ขั้นเตรียมฝึกปฏิบัติ ผู้สอนเตรียมตัวผู้เรียนในการปฏิบัติการสอนในสถานปฏิบัติการจริง (สถานศึกษา) และชี้แจงลักษณะของการเรียนรู้ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

6. ขั้นฝึกปฏิบัติการสอน ผู้เรียนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ไปใช้สอนจริง โดยระหว่างสอนได้รับคำแนะนำและการเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบ เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกับตัวแบบศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้จากการฝึกหัดงานที่เกี่ยวข้องตามที่ร่วมกันวางแผนไว้ภายใต้คำแนะนำ การชี้แนะ จนกระทั่งนักศึกษาวิชาชีพครูเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับการเสริมต่อการเรียนรู้ของตัวแบบ

7. ขั้นสรุปผลการเรียนรู้ ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้และสะท้อนการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ

8. ขั้นประเมินทักษะการเรียนรู้ ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเองตามสภาพจริงเป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินองค์ความรู้ที่ได้ และตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ วิธีการแก้ปัญหาโดยการพูดหรือเขียน

ภาพที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาของนักศึกษาวิชาชีพครู วิชาเอกการสอนภาษาจีน มีรายละเอียดการอภิปราย ดังนี้

1. การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู วิชาเอกการสอนภาษาจีน ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการวิเคราะห์หลักสูตรที่ใช้ เพื่อศึกษาและระบุประเด็นที่ต้องการพัฒนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งพบว่าควรพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูทั้งทางด้านความรู้ ความเข้าใจ การออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน ทักษะการออกแบบการสอน และการจัดการเรียนการสอน เจตคติต่อวิชาชีพครู และควรจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม โดยการเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริง สอดคล้องกับการเรียนรู้ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยการฝึกหัดทางปัญญาเป็นการพยายามที่จะปรับผู้เรียนให้เข้ากับการเรียนตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวสรุปของ กิงฟา สินจุงษ์ และไพศาล สุวรรณน้อย (2553) กล่าวว่า ผู้สอนควรรู้ความคลาดเคลื่อนของนักเรียนอะไร และอย่างไรบ้าง เพราะจากสถานการณ์จริงที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อครูผู้สอนได้เข้าใจถึงการเรียนตามสภาพที่เป็นจริงแล้ว นักเรียนสามารถลงมือกระทำกรกับข้อมูล หรือสถานการณ์ที่เป็นจริงที่ผู้สอนได้สร้างขึ้น ที่มีกิจกรรมหรืองานที่ท้าทายถึงความสามารถในการเรียนรู้ และการเข้าใจของผู้เรียนเป็นลำดับขั้นตอน โดยผ่านกิจกรรมและการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในสังคม หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การให้ผู้เรียนฝึกฝนจนเกิดความรู้กระจ่างแจ้งในสิ่งที่ทำ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ประสบการณ์จากการมีปฏิสัมพันธ์กับตัวเองโดยมีแนวความคิดมาจากทฤษฎีของ Collins, Brown & New man (1989) ที่มีตัวแบบ (Modeling) การแนะนำ (Coaching) การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) การแสดงออก (Articulation) การสะท้อนความคิด (Reflection) และการอธิบาย (Explanation) จึงเน้นการสร้างความรู้โดยการเรียนรู้ที่ดีมีความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์กับตัวเอง การฝึกหัดงาน การมีส่วนร่วมกัน การสะท้อนความคิด การระคับประคอง และการสอนแนะ สรุปสาระสำคัญของแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญาจากแนวคิดของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน และสรุปขั้นตอนการเรียนการสอนโดยการวิเคราะห์เงื่อนไขการเรียนรู้ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา กล่าวคือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการวางแผนการสอน ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ

การให้ข้อมูลย้อนกลับโดยผู้เรียนและนำไปปรับเพื่อทดลองสอนครั้งต่อไป ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องการจัดการเรียนการสอนทางวิชาชีพครู (Schunk, 2000)

จะเห็นได้ว่าผู้วิจัย ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีน ตามแนวความคิดฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู วิชาเอกการสอนภาษาจีน อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการกำหนดองค์ประกอบในการพัฒนา และในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนามีความสัมพันธ์กัน และสามารถลำดับขั้นตอนของการพัฒนาได้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนักศึกษากลุ่มควบคุมนั้นมีพฤติกรรมไม่แตกต่างจากก่อนเรียนเท่าใด เพราะเหตุผลหนึ่งนี้อาจมาจาก นักศึกษายังขาดการทบทวน หรือทวนซ้ำถึงขั้นตอนจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละช่วง หรือเมื่อทำกิจกรรมอื่นแล้ว ก็ลืมที่จะกลับมาทบทวนซ้ำ จึงทำให้พฤติกรรมย่อยดังกล่าว มีผลที่ไม่แตกต่างจากก่อนการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kogan (2002 : pp. 1-3) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางในการสร้างคุณลักษณะว่า ผู้เรียนควรมีการฝึกซ้ำ (Repeated Practice) นั้นหมายถึง ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละช่วงเวลา คือ มีเนื้อหาสาระในหลักสูตรจำนวนมาก ถ้าสอนสาระเกี่ยวกับคุณงามความดีผ่านไป แล้ว ก็ไม่สามารถที่จะกลับมาทวนสาระเดิมได้อีกครั้งหนึ่ง ส่วนแนวทางในการสอดแทรกโครงสร้างทางคุณลักษณะ จึงควรมีการฝึกฝนในสถานการณ์ของการนำคุณงามความดี ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน และสามารถเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และฝึกฝนในการนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้มากขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดไม่ได้หมายความว่า นักศึกษาไม่มีการพัฒนาที่สูงขึ้น แต่เป็นข้อค้นพบที่ดีที่จะช่วยให้ผู้สอนและนักศึกษาได้ตระหนักในประเด็นดังกล่าวและให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นการศึกษาปัจจัยพื้นฐาน วิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของแนวความคิดการฝึกหัดทางปัญญา สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวความคิดการฝึกหัดทางปัญญา เกิดจากการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2. องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนั้น สิ่งสำคัญ คือ สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาได้ไปใช้พัฒนาศึกษาในความสามารถด้านต่าง ๆ ได้จริง และสามารถพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ กล่าวคือ สามารถนำมาพัฒนาได้ทั้งในด้านการรู้ความรู้สึกรู้คิด และปฏิบัติเชิงจริยธรรม โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาอยู่ที่การสร้างเสริมให้ผู้เรียนนั้น อยู่ในขอบเขตในการกระทำที่ถูกต้อง ทั้งต่อผู้อื่นและต่อตนเอง ซึ่งค่านิยมทางจริยธรรมที่สำคัญนั้น จัดว่าเป็นหัวใจของคุณธรรมในระดับสากล นั่นคือ การมีความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และจุดประสงค์ และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนในสังคม (Lickona, Schapps, and Lewis, 2002) และจากเหตุผลดังกล่าว จึงต้องกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อให้มีการนำไปใช้อย่างมีหลักเกณฑ์ และเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบซึ่งได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์

ขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอน การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอน

3. คุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญด้านการจัดการเรียนการสอนทางวิชาชีพครู เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของขั้นตอนในรูปแบบการเรียนการสอน และแผนการสอน และปรับปรุงแก้ไข นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีสภาพใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงปรับปรุงและแก้ไขจุดบกพร่อง เพื่อให้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอนและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด จึงกล่าวได้ว่าการตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบ

4. รูปแบบการเรียนการสอนสอดคล้องกับการเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญานั้น จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าประกอบด้วยหลักการของรูปแบบ 5 หลักการ คือ

1) การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยจะเกิดขึ้นได้ดี หากผู้สอนดำเนินการสอนแบบอิวิริสติกส์ คือ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รวมทั้งฝึกกลวิธีในการเรียนรู้และควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) การเรียนรู้จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติของตัวแบบ พร้อมได้รับคำชี้แนะความช่วยเหลือการเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาจากขั้นที่เป็นอยู่ไปขั้นที่สูงขึ้น

3) การกำหนดภาระงานที่เพิ่มความซับซ้อนและหลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะไปตามลำดับ

4) การสะท้อนผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีการพัฒนาตนเองต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ

จึงเลือกเป็นประเด็นหลักในการเสริมสร้างความสามารถของนักศึกษาวิชาชีพครู นอกจากนั้น ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา ทำให้ผู้เรียนมีการสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นความรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่ความรู้นั้นเป็นความสามารถทางพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) ดังทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom, B., and others (1956 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2548 น. 43) ที่เป็นพฤติกรรมด้านสมอง เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาที่ควรเสริมสร้าง การฝึกหัดทางปัญญาจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติที่ดีในการเรียนและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเสริมสร้างในการจัดการเรียนการสอนทางวิชาชีพครู นอกจากนั้น

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสามารถทางวิชาชีพครูในการกำหนดสมรรถนะของวิชาชีพครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี พบว่า ความรู้ความเข้าใจการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน เจตคติต่อวิชาชีพครู เป็นทักษะที่มีการระบุอย่างชัดเจน เป็นความสามารถจำเป็น ชั้นพื้นฐานที่นักศึกษาวิชาชีพครูควรได้รับการพัฒนา และสอดคล้องกับแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรศึกษาผลการใช้การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีน ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูวิชาเอกการสอนภาษาจีน ที่มีต่อตัวแปรด้านการคิด ได้แก่ ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน เช่น ทักษะการสังเกต การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ เป็นต้น รวมทั้งตัวแปรด้านทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในการเรียนแบบกลุ่ม ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการทำงานกลุ่มและทักษะการสื่อสาร รวมทั้งผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดเกือบในทุกขั้นตอน

2. ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในวิชาชีพอื่น ๆ โดยเฉพาะวิชาชีพที่เน้นการเรียนการสอนที่มีการฝึกปฏิบัติ เช่น วิชาชีพครู วิชาชีพวิศวกรรม เป็นต้น รวมทั้งการศึกษาสายอาชีพ เช่น ช่างเครื่องยนต์ ช่างจักรกล เป็นต้น

3. ควรทำการวิจัยเชิงคุณลักษณะเกี่ยวกับวิธีการคิด และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดของนักศึกษาวิชาชีพครู เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ในหอพัก วิธีการสอนของอาจารย์ด้านศึกษาศาสตร์ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนภาษาจีน ตามแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู วิชาเอกการสอนภาษาจีน ได้รับความช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากหลาย ๆ ฝ่าย ในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้าของการเขียนบทความวิจัยเรื่องนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งฟ้า สินธุ์วงษ์ และไพศาล สุวรรณน้อย. (2553). การประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิตานา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันภาษาจีน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แผนพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ (เฉพาะภาษาจีน). เรียกใช้เมื่อ 29 มกราคม 2563 จาก <http://www.moe.go.th/websm/2013/dec/439.html>.
- สุภิญญา เรือนแก้ว. (2560). ความสำคัญของภาษาจีนในปัจจุบัน. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <http://ning-50010110079.blogspot.com/2009/09/blog-post.html>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ. กรุงเทพฯ : จัดพิมพ์โดยกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กระทรวงศึกษาธิการ.
- Bloom, B., and others. (1971). Hand Book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. New York: McGraw – Hill Book Company Inc.
- Collins, Brown & New man. (1989). Situated Cognition and the Culture of Learning. Educational Researcher, 18(1), 32-42.
- Kogan. (2002). Models of Thinking in Young Children : A Study of the Creativity-Intelligence Distinction. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Lickona, Schapps, and Lewis. (2002). Eleven principles of effective character education: Character education partnership. Retrieved October 22, 2020, from <https://www.character.org/Principles/index.c9i/>
- Schunk, D.H. (2015). Learning theories : An educational perspective. 3rd . New Jersey : Prentice Hall.

